

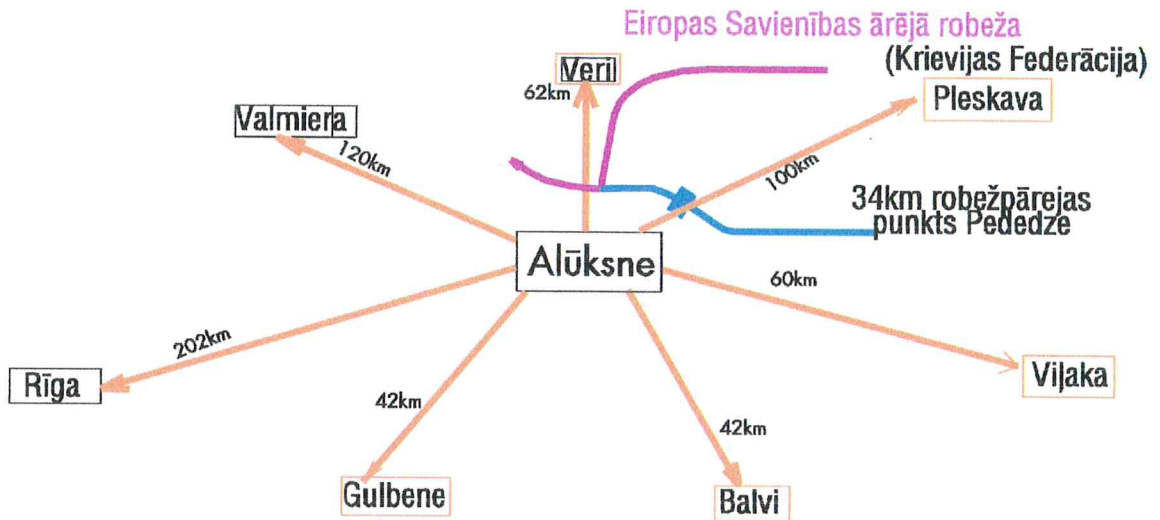
**ALŪKSNES NOVADA
ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS
STRATĒGIJA
2012. – 2030.**

1.REDAKCIJA

Alūksne, 2012.

SATURS.....	2
ALŪKSNES NOVADA VIZĪTKARTE.....	3
IEVADS.....	4
I. ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS.....	5
1.1. Transporta, sakaru un inženiertīklu infrastruktūra.....	5
1.2. Pamatpakalpojumi iedzīvotājiem.....	8
1.3. Nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras.....	9
II. ALŪKSNES NOVADA ATTĪSTĪBAS STRATĒĢISKIE MĒRĶI	10
2.1 Nozīmīgākās ilgtermiņa prioritātes	12
2.2. Sasniedzamie pamatrādītāji.....	12
III. ALŪKSNES NOVADA PERSPEKTĪVĀ EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA.....	13
3.1. Lauksaimniecība.....	13
3.2.Mežsaimniecība un mežizstrāde.....	14
3.3. Tūrisms.....	15
3.4. Transporta un kravu pārvadājumi.....	15
3.5. Atjaunojamās enerģijas ražošana.....	16
IV. ALŪKSNES NOVADS TELPISKĀ SKATĪJUMĀ.....	17
4.1. Telpiskās attīstības perspektīva	18
4.2. Novada perspektīvā telpiskā struktūra.....	19
4.3. Alūksnes pilsētas telpiskās attīstības vīzija	20
V TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS.....	21
VI. KOPSAVILKUMS.....	22
1. pielikums. KRITĒRIJI APDZĪVOJUMACENTRU LĪMENIEM.....	23
2. pielikums IZMANTOTIE DATU AVOTI UN LITERATŪRA.....	24

ALŪKSNES NOVADA VIZĪTKARTE

16 administratīvas vienības:

- Alūksne
- Alsviķi
- Anna
- Ilzene
- Jaunanna
- Jaunalūksne
- Jaunlaicene
- Kalnecmpji
- Liepna
- Maliēna
- Mālupe
- Pededze
- Mārkalne
- Veclaicene
- Zeltiņi
- Ziemeri
- Novada centrs – Alūksnes pilsēta

iedzīvotāju skaits 19121
 iedzīvotāju blīvums 11.2 uz km²
 latvieši 82%
 krievi 14%
 (datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2011)

novada platība 1697.2 km²
 meži 59%
 lauksaimniecībā izmantojamā zeme 29%
 (datu avots: Valsts zemes dienests, Zemes pārskats uz 01.01.2012)

zemnieku saimniecības 110
 tirdzniecības uzņēmumi 81
 kokapstrādes uzņēmumi 37
 (datu avots: Valsts ieņēmumu dienesta Vidzemes nodokļu un muitas administrācijas Valmieras nodaļas dati uz 09.2009.)

IEVADS

Ilgtspējīga attīstība ir attīstība, kas nodrošina mūsdienu paaudzes vajadzības, neradot grūtības nākamajām paaudzēm nodrošināt savas vajadzības.

Ilgtspējīgas attīstības stratēģija norāda uz šodienas prioritātēm un stratēģiskajiem mērķiem nākotnei.

Alūksnes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija (turpmāk tekstā - Attīstības stratēģija) ir izstrādāta pašvaldības teritorijai laika periodam līdz 2030. gadam. 30.06.2011. gadā ar lēmumu Nr. 256 Alūksnes novada domē ir apstiprināta Alūksnes novada attīstības programma 2011.-2017. Šajā programmā ietilpst arī stratēģiskā daļa, padziļināta esošās situācijas analīze par Alūksnes novadu, iedzīvotāju foruma un aptauju rezultāti kā arī noformulētie vidējie un īstermiņa attīstības mērķi atrodami „Alūksnes novada attīstības programmā 2011.-2017.”

Attīstības stratēģija ar telpiskās attīstības perspektīvu būs pamats investīciju mērķtiecīgai plānošanai, kā arī Alūksnes novada teritorijas plānojuma risinājumiem.

Attīstības stratēģija izstrādāta, ņemot vērā pašreizējo situāciju Latvijā, spēkā esošos plānošanas dokumentus:

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam un Latvijas telpiskās attīstības perspektīva;
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma un stratēģiskā daļa 2007.-2013. gadam;
- Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma 2007.-2027. telpiskās attīstības perspektīva;
- Alūksnes novada teritorijas plānojums;
- Alūksnes novada attīstības programma 2012. – 2017.

Procesi, kas ilgtermiņā ietekmēs novada attīstību:

- demogrāfiskās izmaiņas – iedzīvotāju skaita samazināšanās, ekonomiskā migrācija;
- sabiedrības novecošana;
- globalizācija ekonomikā;
- reģionālo centru attīstība, pārvaldes iestāžu optimizācija;
- klimata pārmaiņas;
- izmaiņas īpašumu piederībā;
- valsts atbalsts nodokļu politikā pierobežas reģionu attīstības centru aspektā;
- pašvaldībai pieejamais finanšu apjoms;
- valsts pamatnostādnes un politika novadu attīstībā;
- neattīstīta kultūrvide, kas motivē ekonomiski aktīvo sabiedrības daļu pārcelties uz pievilcīgāku dzīves vidi.

Lai sekmētu pievilcīgu novada vides veidošanu un iedzīvotāju piesaistes spēju, jāņem vērā šādi aspekti:

- transports;
- darba iespējas;
- piekļuves iespēja un mobilitāte;
- pakalpojumu un aprīkojumu pieejamība;
- dabiskā un fiziskā vide;
- daudzveidīgas atpūtas un izklaides iespējas.

I. ESOŠĀS SITUĀCIJAS ĪSS RAKSTUROJUMS

1.1. TRANSPORTA, SAKARU UN INŽENIERTĪKLU INFRASTRUKTŪRA

Novadu šķērso starptautiskas nozīmes automaģistrāle A2 - Rīga – Sigulda - Igaunijas robeža, 7 reģionālas nozīmes autoceļi. Sabiedriskais transports nodrošina iedzīvotāju nokļūšanu novada centrā, iekšzemes pasažieru pārvadājumu galapunkti ir Balvi, Rēzekne, Jēkabpils, Madona, Smiltene, Rīga, Gulbene (šaursliežu dzelzceļš Alūksne – Gulbene).

Pēc VAS „Latvijas valsts ceļi” Vidzemes reģiona Alūksnes nodaļas informācijas vislielākais autoceļa satiksmes intensitātes rādītājs ir ceļiem Alūksne – Igaunijas robeža posmā līdz Silakrogam – 1838 vienības, tālākajā posmā – 978 vienības, Alūksne – Liepna posmā līdz Karitāniem -1326 vienības, tālākajā posmā – 286. Kā nākošie noslogotākie ceļi novada teritorijā ir Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža – 1200 vienības, Alūksne – Zaiceva posmā līdz Kolberģim – 1153 vienības, tālākajā posmā - 192 vienības, Litene – Alūksne – 859 vienības. Pārējiem autoceļiem satiksmes intensitātes rādītāji ir robežās no 115 – 266 vienībām.

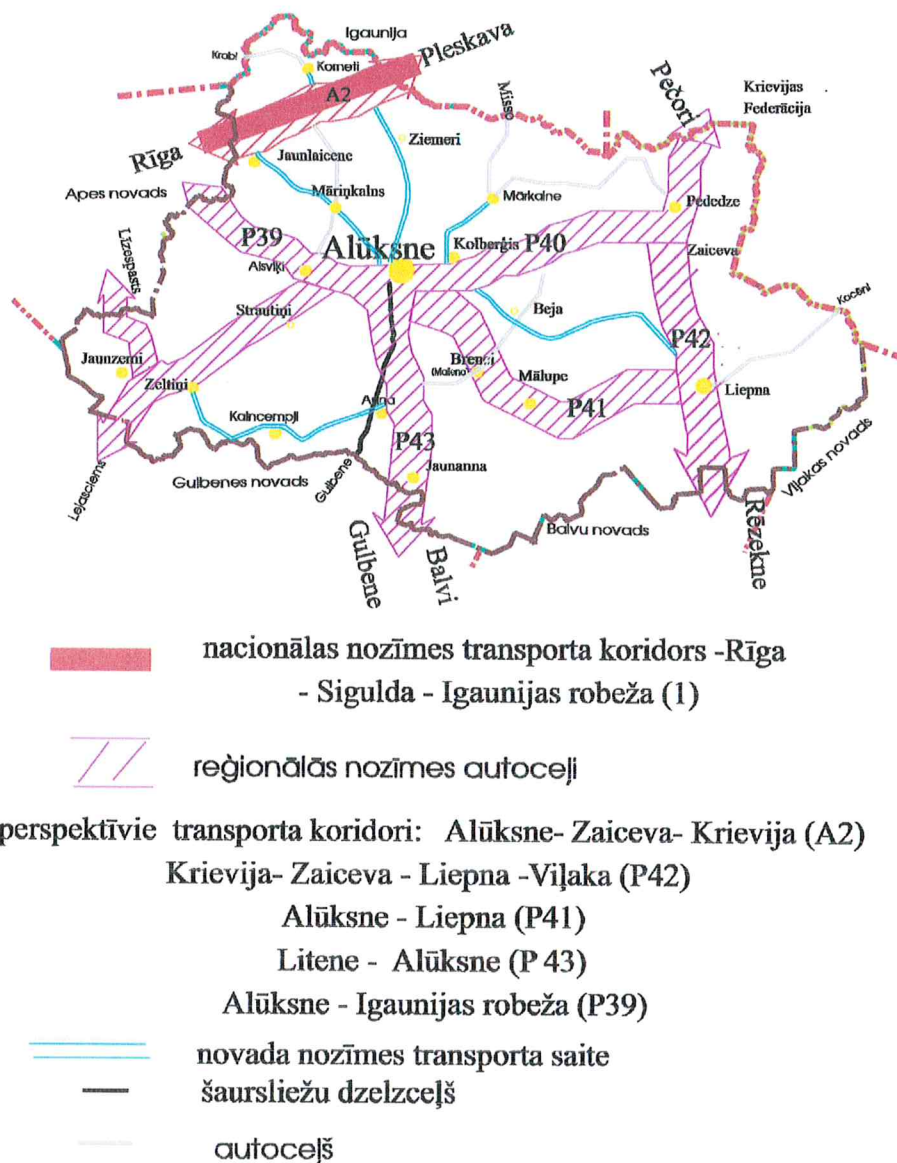
2. attēlā attēloti nozīmīgākie ražošanas uzņēmumi novadā un to iespējas izmantot ceļu infrastruktūru. Par cik ir uzsākta autoceļa Alūksne – Zaiceva rekonstrukcija, tad kā nākošais rekonstruējamais ceļš jāmin Alūksne – Liepna, jo tad uzlabotos sasniedzamība 3 pagastu iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Lai nodrošinātu visu teritoriju sasniedzamību, novadam aktuāla ir valsts vietējās nozīmes ceļu kvalitāte, jo tie savieno lauku teritoriju apdzīvojuma centrus, notiek kravu pārvadājumi. Pašvaldības autoceļu tīkla (kopā 607,4 km) attīstība pagastos ir viens no priekšnoteikumiem lauku teritoriju sabalansētai attīstībai, jo, nepievēršot uzmanību lauku autoceļu sakārtošanai, pakāpeniski veidojas teritorijas ar apgrūtinātu satiksmi, pasliktinās sasniedzamība. Tas ierobežo iedzīvotāju mobilitāti un komercdarbības attīstību.

Alūksnes novadā interneta pakalpojumi pieejami visos administratīvajos centros, skolās un bibliotēkās. Pārējā lauku teritoriju dzīves telpa ir daudz sliktāk nodrošināta ar telefona un interneta sakariem. Svarīgi ir panākt informācijas un komunikāciju tehnoloģiju sasniedzamību visās dzīves telpās, jo tās piedāvā iespējas arī nomales teritorijām izmantot priekšrocības, ko sniedz, piemēram, darījumu izmaksas vai vietējā tirgus iespējas.

Gar automaģistrāli Rīga - Sigulda – Igaunijas robeža izbūvēts maģistrālais gāzes vads Rīga - Pleskava. Zemspiediena gāzes vads no Krievijas teritorijas izbūvēts uz Pededzes ciemu. Vidzemes reģiona telpiskās attīstības perspektīvā iezīmēts arī gāzes vada atzars uz Alūksni un tālāk uz Gulbeni, bet, ņemot vērā daudzos privātpašumus, kas tam būtu jāšķērso, šī projekta realizācija būs sarežģīta vai pat neiespējama.

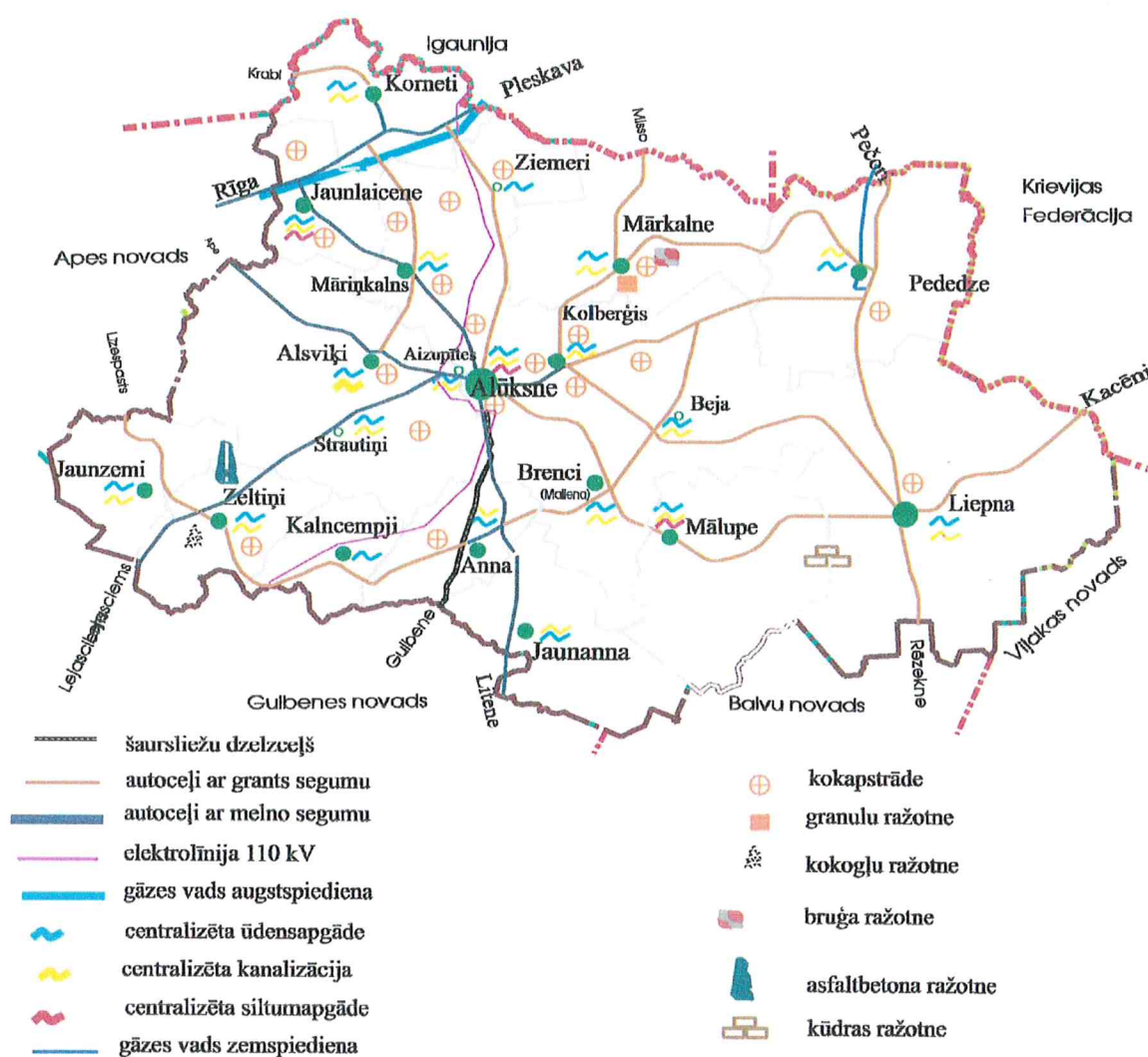
Centralizētais ūdensvads un kanalizācija ir visos novada administratīvajos centros, centralizēta siltumapgāde ir Alūksnē, nelielā apjomā arī Jaunlaicē, Zeltiņos un Mālpē.

Novada komunālā saimniecībā pašlaik notiek pārmaiņas, - tiek rekonstruēti ūdensvada un kanalizācijas tīkli gan pilsētā, gan pagastos.

1.attēls. Alūksnes novada perspektīvā transporta struktūra

Alūksnes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. 1. redakcija

2.attēls. Inženierkomunikācijas, nozīmīgākie ražošanas uzņēmumi un autoceļi

1.2. PAMATPAKALPOJUMI IEDZĪVOTĀJIEM. Novada attīstībai ir noteikti attīstības centru līmeņi: Alūksne – reģionālas nozīmes centrs, Liepna – novada nozīmes centrs un Alsviķi, Anna, Jaunanna, Jaunlaicene, Jaunzemi, Korneti, Kolberģis, Kalncempji, Brenci, Mālupe, Mārkalne, Pededze, Zeltiņi, Māriņkalns - vietējas nozīmes attīstības centri. Katram no attīstības centra līmeņiem ir noteikta minimālā pakalpojumu pieejamība jeb „pakalpojumu grozs”, kas atspoguļo pakalpojumu klāstu noteiktās jomās (veselība, kultūra, sports, izglītība, sociālā aprūpe utt.), kuri pašvaldībai un valstij ir jānodrošina novada iedzīvotājiem un uzņēmējiem (pakalpojumu klāsts 1. pielikumā).

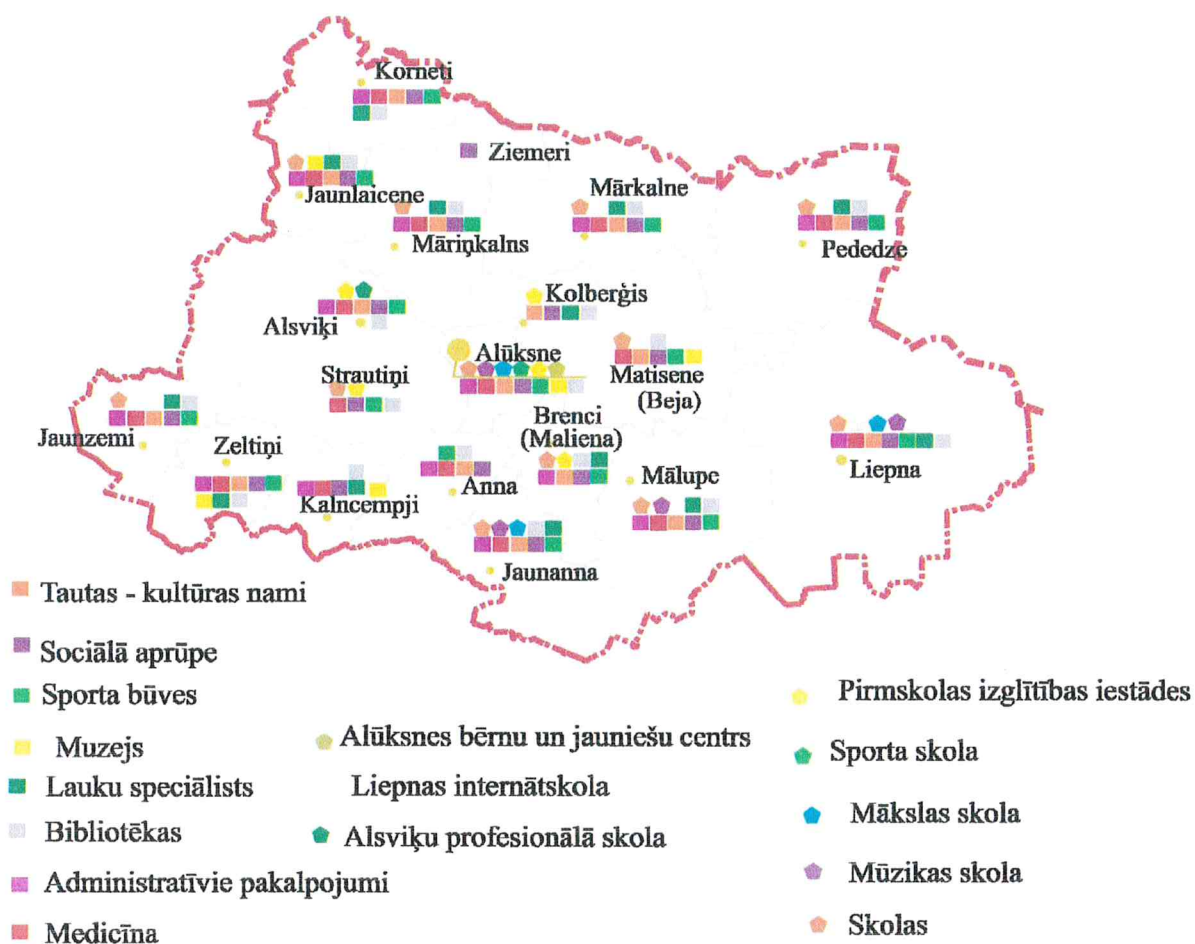
Iedzīvotājiem ir iespējams saņemt pamatpakalpojumu klāstu – izglītība, kultūra, sports, veselība, sociālā aprūpe. Vienlaikus atsevišķu pagastu mazais iedzīvotāju skaits nerada pietiekamu ekonomisko pamatojumu plašāka un daudzveidīgāka pamatpakalpojumu klāsta attīstībai.

Līdz ar veselības aprūpes reorganizāciju valsts līmenī, daudzi pakalpojumi Alūksnē nav pieejami un, lai tos saņemtu, iedzīvotājiem jābrauc uz Valmieru vai Rīgu, līdz ar to pagarinās veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas laiks. Ģimenes ārsta prakses vietas nodrošinātas pilsētās un visās pagastu teritorijās.

Alūksnes novadā ir viens sociālās aprūpes centrs ar 80 vietām, kas nākotnē, ņemot vērā esošās novecošanās tendences, var kļūt par mazu. Eiropas projekta ietvaros ir uzsākta iedzīvotāju aprūpes pakalpojumu sniegšana pagastos ar mobilo vienību izbraukumiem pēc pieprasījuma.

Novadā darbojas pašdarbības kolektīvi, visos pagastos ir pieejami bibliotēkas pakalpojumi. Katrā pagastā darbojas tautas nams, izņemot Kalncempju pagastu, kur pagasta administratīvajā ēkā izveidots sabiedriskais centrs.

Novadā ir 2 vidusskolas, 1 valsts ģimnāzija un 10 pamatskolas, 1 sākumskola, 1 internātpamatskola, 4 profesionālās ievirzes skolas, 1 bērnu un jauniešu centrs, kā arī 7 pirmsskolas izglītības iestādes. Ir slēgtas pamatskolas Annā, Kalncempjos, Zeltiņos un Veclaicenē. Profesionālo izglītību var iegūt Alsviķu profesionālajā skolā, augstākās izglītības studiju programmu apguvi piedāvā Rīgas Pedagoģiskās un izglītības vadības akadēmijas Alūksnes filiāle. Samazinoties iedzīvotāju skaitam, attiecīgi samazinās arī skolēnu skaits skolās, tādēļ pastāv atsevišķu skolu pastāvēšanas risks.

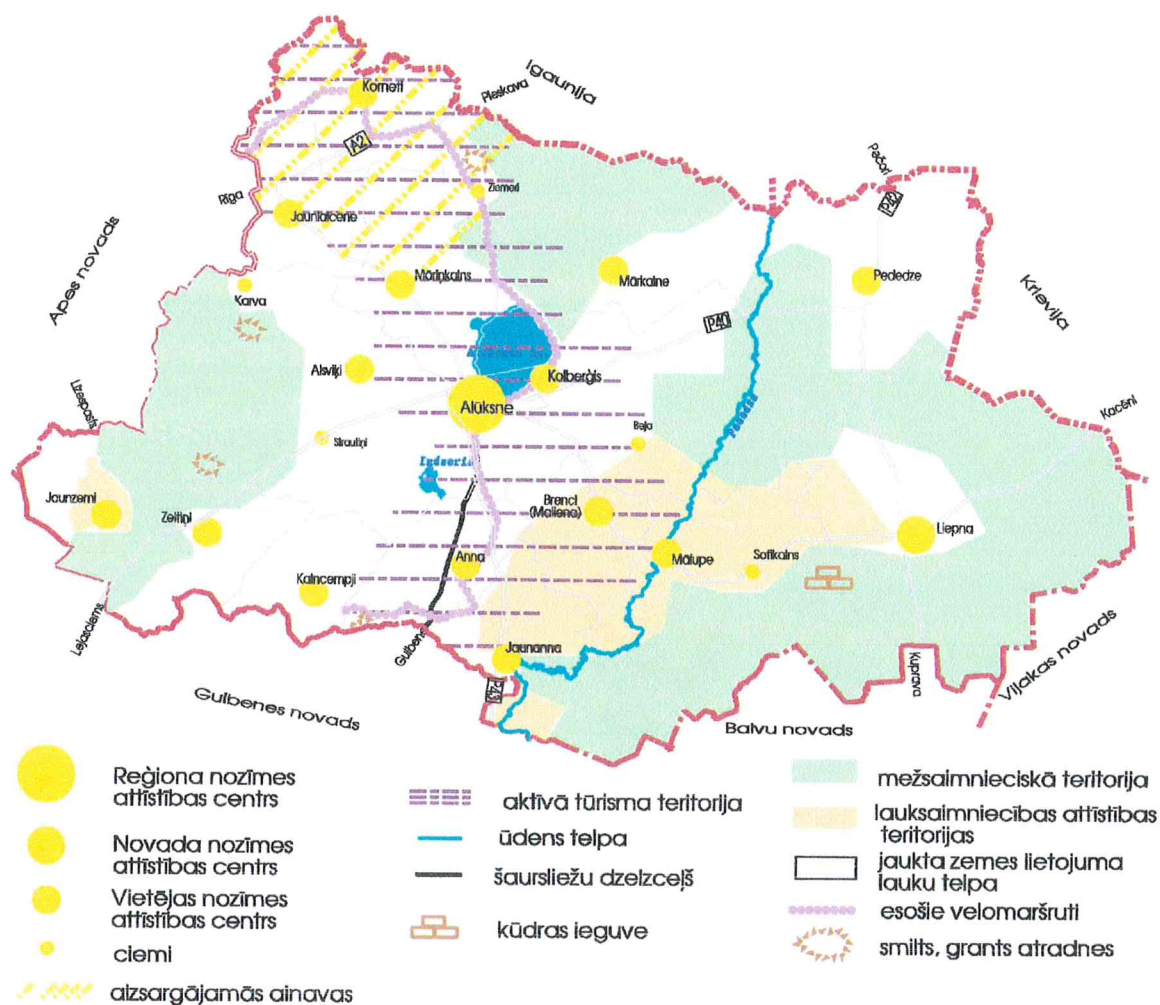

3.attēls. Pakalpojumu pieejamība Alūksnes novadā.

4.1. Nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras

Alūksnes novadā kā nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras ir:

- mežu masīvi, kas lielākoties ir Latvijas valsts mežu apsaimniekošanā;
- valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorija un liegumi;
- lauksaimniecībā izmantojamās zemes areāls, kur arī turpmāk attīstāma tieši lauksaimnieciskā darbība;
- zemes ar jauktu (mozaikveida) zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību, kurās nav lielu vienlaidus augstvērtīgu mežu masīvu un novada nozīmes lauksaimniecībā izmantojamo zemju platību;
- tūrisma un rekreācijas teritorijas izvietotas pa Igaunijas - Korneiti- Alūksne- Anna - Jaunanna asi, jo šeit pašlaik notiek aktīvākā tūrisma maršrutu apguve;
- Alūksnes novadā nav lielu derīgo izrakteņu ieguves areālu, galvenokārt turpinās iesāktās izstrādes jau esošajos karjeros, nozīmīgākās ir : Zāgadi (smilts – grants) Alsviķu pagastā, (smilts), Karva (smilts grants un smilts) Alsviķu pagastā, „Strautiņi” Annas pagastā, Silguldas purvā kūdras ieguve Liepnas pagastā.

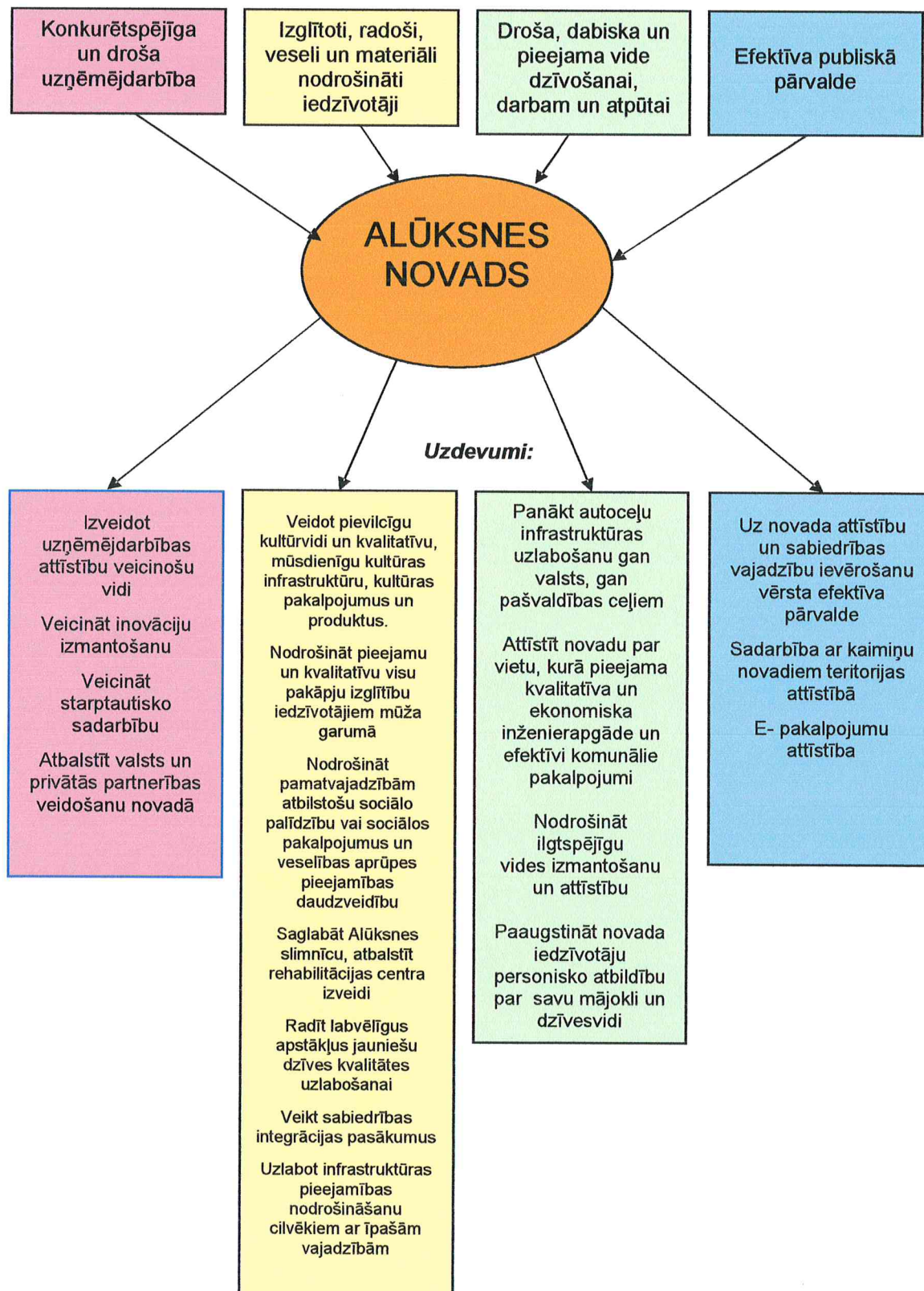

4.attēls. Nozīmīgākās esošās telpiskās struktūras

II. ALŪKSNES NOVADA ATTĪSTĪBAS STRATĒGISKIE MĒRĶI

Novada nākotnes redzējums jeb vīzija ir izstrādāta saskaņā ar Alūksnes novada attīstības programmā 2011.-2017. izvirzīto vīziju.

Alūksnes novads – videi draudzīgs, ar kultūras mantojumu bagāts, tūrismam stratēģiski nozīmīgs, investoru novērtēts Krievijas un Igaunijas pierobežas novads ar daudzpusīgi attīstītu mazo un vidējo uzņēmējdarbību un nodrošinātu kvalitatīvu dzīves telpu iedzīvotājiem.

2.1. NOZĪMĪGĀKĀS ILGTERMIŅA PRIORITĀTES

Valsts pārziņā esošās, novadam nozīmīgākās prioritātes	Pašvaldības pārziņā esošās, novadam nozīmīgākās prioritātes
1. Būtiska ceļu infrastruktūras kvalitātes uzlabošana.	1. Inovatīvs, racionāls energoresursu lietojums un energoefektivitātes paaugstināšana.
2. Kvalitatīva sakaru infrastruktūras tīkla pieejamība.	2. Ieguldījumi uzņēmējdarbības veicināšanai (industriālā parka izveide).
3. Ar nodokļu politiku saistīts atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai attālākajos reģionos.	3. Konkurētspējīgas izglītības un pievilcīgas dzīves, darba un atpūtas vides veidošana.
	4. Teritorijas attīstīšana sadarbībā ar kaimiņu novadiem.

2.2. ILGTERMIŅĀ SASNIEDZAMIE REZULTĀTI

Lai novērtētu stratēģisko mērķu sasniegšanas iespējas, definēti ilgtermiņā sasniedzamie rezultāti, kas raksturo mērķu izpildi.

	Vērtība Alūksnes novadā	Vidējais rādītājs Vidzemes reģionā	2030.gadā rādītāji sasniedzamie	Avots
Iedzīvotāju skaits (2012. gada sākumā)	18806	nevērtē	18000	PMLP
Iedzīvotāju blīvums uz 1km ² (2012.g.)	11,1	15,2	10,6	CSP
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā uz 1 iedzīvotāju 2011. gadā, Ls	194,2	228,0	220	VRAA
Bezdarba līmenis % (uz 31.04.2012)	13,3	9,4	10,0	NVA
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits (2010. gads)	1077	nevērtē	1177	VRAA
Asfaltēto ceļu un ielu apjoms %, attiecībā pret kopējo ceļu garumu 2012. gada sākumā	Ceļi pagastos 4% Ielas 52%	nevērtē	Ceļi pagastos 10% Ielas 80%	Pašvaldības dati
Teritorijas attīstības indekss 2009. gadā	-0.592	-0.803	palielinājums	VRAA

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

VRAA – Valsts reģionālā attīstības aģentūra

III. ALŪKSNES NOVADA PERSPEKTĪVĀ EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA

- LAUKSAIMNIECĪBA
- MEŽSAIMNIECĪBA UN MEŽIZSTRĀDE
- KOKA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA
- TŪRISMS
- TRANSPORTA UN KRAVU PĀRVADĀJUMI
- ATJAUNOJAMĀS ENERĢIJAS RAŽOŠANA

3.1. Lauksaimniecība

Latvijā vienmēr pastāvēs lauki, tādēļ ir svarīgi nodrošināt ilgtermiņa nākotni lauksaimniecībai. Tās uzdevums ir ne tikai ražot pārtiku, bet arī nodrošināt, lai lauki turpinātu pastāvēt kā dzīves un darba vieta, kā arī ceļojumu mērķis tūristiem. Lauksaimnieciskajai ražošanai novadā ir resursi un iespējas attīstībai.

Lauksaimnieciskā ražošana ir attīstīta tajos pagastos, kuros ir novada nozīmes lauksaimniecībā izmantojamās zemes ar zemes vidējo novērtējumu 40-50 balles un lielākas vienlaidus lauksaimniecības zemju platības (Mālpupē, Malienā, Jaunannā un Ilzenē). Ja citos pagastos kā problēma ir uzskatāma neefektīva zemes izmantošana un tās pārpalikums, tad Malienā, Mālpupē un Jaunannā jau ir izmantojamās zemes trūkums. Pārējos pagastos ir zemes ar jauktu (mozaīkveida) zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību, kurās nav lielu vienlaidus augstvērtīgu mežu masīvu, novada nozīmes lauksaimniecībā izmantojamo zemju platību. Lauksaimnieciskās ražošanas zemes reljefa apstākļu dēļ ir piemērotākas piena un gaļas liellopu, kazu un aitu audzēšanai. Mākslīgās ūdens krātuves, meži un skaista ainava rada plašas iespējas apvienot tradicionālo lauksaimniecību ar citām tautsaimniecības nozarēm, arī lauku tūrismu.

Stratēģiskie uzdevumi:

- autoceļu asfaltēšana līdz pagastu centriem, pašvaldības autoceļu rekonstrukcija; vietējo ražotāju produkcijas noieta veicināšana;
- sadarbība ar Krievijas pierobežas rajoniem radot produkcijas eksporta iespējas;
- vērtīgu lauksaimniecības zemju transformācijas citos zemes lietojuma veidos ierobežošana;
- zemnieku lauksaimniecības tehnikas izmantošanas, lauksaimniecības produkcijas pārstrādes un vairumtirdzniecības kooperācijas attīstīšana;
- lauku ekonomikas dažādošanas veicināšana, nodrošinot lauku teritoriju dzīvotspēju;
- mazpulku kustības attīstības veicināšana;
- lauku infrastruktūras uzlabošana.

Definēto uzdevumu sasniegšanas rādītāji:

- apsaimniekoto lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpatsvars;
- ar netradicionālo lauksaimniecību nodarbināto saimniecību skaits;
- ar lauksaimniecisko ražošanu saistīto uzņēmumu skaits;
- Rekonstruēto pašvaldības ceļu kopgarums km;
- lauksaimnieciskās ražošanas un realizācijas kooperācijā iesaistīto uzņēmumu skaits.

3.2. Mežsaimniecība un mežizstrāde, koka izstrādājumu ražošana

Meži aizņem vairāk kā pusi no Alūksnes novada teritorijas. Liela daļa (46%) no mežu platībām atrodas A/S „Latvijas valsts meži” apsaimniekošanā. Pozitīvi, ka šajās teritorijās tiek sakārtota ceļu infrastruktūra, bet kā trūkums jāmin tas, ka uzņēmuma saimnieciskā darbība tiešā veidā maz ietekmē novada ekonomiku. Novadā samērā lielos apjomos zemi un mežus iepērk dažādas ārvalstu firmas (piem., Kalncempjos 25%).

Viena no problēmām privāto mežu apsaimniekošanā ir mežu īpašnieku nepietiekamās zināšanas un izpratne par meža atjaunošanas, kopšanas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nozīmi un ekonomiski dzīvotspējīgas mežsaimniecības pamatprincipiem. Lai uzlabotu mazo meža īpašumu apsaimniekošanu, nepieciešama privāto īpašnieku kooperēšanās mežsaimniecisko darbu saskaņotai veikšanai.

Daļa zemju apsaimniekotāju īpašuma atrodas Natura 2000 (Eiropas Savienības dabas daudzveidības saglabāšanai aizsargājamo teritoriju tīkls) teritorijās, kurās ir dažādi saimnieciskās

darbības ierobežojumi. Saimnieciskajos mežos noteikti īpaši aizsargājami iecirkņi (mikroliegumi) ar speciālu aizsardzības un izmantošanas režīmu.

Mežsaimniecība ir tautas saimniecības nozare, kas nodarbojas ar mežu kopšanu, saglabāšanu, plānveidīgu izmantošanu un atjaunošanu.

Mežizstrāde ir meža apsaimniekošanas nobeiguma posms – izaudzētās „ražas novākšana”.

Mežsaimniecībai, mežizstrādei, kokapstrādei Alūksnes novadā ir potenciāls, jo ir:

- vienlaidus mežu masīvi;
- koksnes resursi;
- pieejami lauksaimniecībā neizmantotās zemes resursi, kuru iespējams izmantot apmežošanai;
- pieprasījums pēc apstrādes rūpniecībā un enerģētikā izmantojamajām izejvielām
- Eiropas Savienības fondu atbalsts;
- mežizstrādes blakusprodukti un mazvērtīgi koki, kas ir videi draudzīgs un atjaunojams energoresurss.

Stratēģiskie uzdevumi:

- lauksaimniecībā neizmantoto, mazvērtīgo zemju apmežošana, vienlaicīgi nepieļaujot augstvērtīgu ainavu un kultūras pieminekļu aizsegšanu;
- meža īpašnieku izglītošana meža apsaimniekošanā un to kooperācijas veicināšana;
- ar kokapstrādi saistīto uzņēmumu attīstības, kas orientēti uz gala produktu ar augstu pievienoto vērtību, veicināšana;
- vietējo ražojumu popularizēšana un jaunu tirgu meklēšana;

Definēto uzdevumu sasniegšanas rādītāji:

- ražošanas uzņēmumu kokapstrādē skaits;
- jaunaudzēs ieskaitītās platības.

Tūrisms

Pastāv vairāki nopietni šķēršļi, kas neļauj izmantot visus novadā pieejamos tūrisma resursus. Pamatā tie saistīti ar vietu - Alūksnes novads atrodas nomaļus no galvenajām maģistrālēm, objektu sasniedzamību - ceļu infrastruktūra ir sliktā tehniskā stāvoklī un investīciju trūkumu. Neskatoties uz to, ka Alūksne pārsvarā nav ceļojumu galamērķis, novads piesaista zināmu ceļotāju skaitu, it īpaši vasaras sezonā. Pārsvarā Alūksni tūristi apmeklē caurbraucot, uzturoties 1-2 dienas, jo esošais tūrisma piedāvājums neveicina uzturēšanās laika palielināšanos.

Lai gan vēl tikai notiek mārketinga plāna formulēšana, novada tūrisma tēla un logo izstrāde un efektīvāko tūrisma attīstības virzienu koncepcijas variantu meklēšana, var jau definēt perspektīvākos tūrisma attīstības virzienus:

- kultūras pasākumu iekļaušana kultūras tūrisma apritē;
- nesenās pagātnes un ar padomju militāro darbību saistītas vietas (bijusī armijas raķešu bāze Zeltiņos);
- sporta tūrisms (Mežinieku centrs , makšķerēšana, ūdenssports, sporta pasākumu piedāvājums);
- aktīvais tūrisms (laivošana, orientēšanās, dabas takas, velotrases pa ainaviski skaistām vietām, ogošana, sēņošana);
- lauku tūrisms, kura attīstību sekmēs novada vide, dabas un kultūrvēsturiskais mantojums;
- tūristu piesaiste no tuvākajām kaimiņvalstīm – Krievijas Federācijas un Igaunijas Republikas.
- veselības un medicīnas (plastiskā ķirurģija, rehabilitācija);

Stratēģiskie uzdevumi:

- sadarbība tūrisma attīstības jomā ar kaimiņu valstīm un novadiem;
- uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar ainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- velotransporta infrastruktūras uzlabošana;
- Pilssalas un Alūksnes ezera piekrastes attīstības projektu pakāpeniska realizācija;
- šaursliežu dzelzceļa Alūksne - Gulbene saglabāšana;
- tūrisma klāsteru veidošanas veicināšana;
- regulāra zivju populācijas papildināšana ar vērtīgām zivju sugām iekšējās ūdenstilpēs.

Definēto uzdevumu sasniegšanas rādītāji:

- atpūtas mītnēs apkalpoto tūristu skaits;
- nakšņojumu skaits;
- veloceļu garums;
- tūrisma nozarē nodarbināto skaits;
- tūrisma informācijas centra apmeklētāju skaits.

Transporta un kravu pārvadājumi

Alūksnes novadu šķērso t.s. „reģiona vārti” - valsts nozīmes autoceļš Rīga – Sigulda – Igaunijas robeža, kas ir arī Eiropas ceļa E - 77 posms un septiņi reģionālas nozīmes autoceļi. Pēc Latvijas ilgtspējīgas stratēģijas telpiskās attīstības koncepcijas starptautisku sasniedzamību sekmēs autoceļš Alūksne – Zaiceva, kas definēts kā Austrumu – Rietumu

transporta koridors.

Alūksnes novada ģeogrāfiskais novietojums un pieejamais ceļu tīkls ir iespēja autotransporta kravu pārvadājumu nozares attīstībai. Kā svarīgs priekšnoteikums jāmin nepieciešamība būtiski uzlabot un rekonstruēt novada reģionālo ceļu tīklu, jo augot satiksmes intensitātei un transporta slodzēm, to stāvoklis turpina pasliktināties, samazinās satiksmes drošība, palielinās ceļā pavadītais laiks, degvielas patēriņš un transportlīdzekļa ekspluatācijas izdevumi.

Kā perspektīvs virziens jāatzīmē tranzīta kravu pārvadājumiem nepieciešamo pakalpojumu tīkla attīstība.

Stratēģiskie uzdevumi:

- nodrošināt Alūksnes novada un tā attīstības centru kvalitatīvu un ātru sasniedzamību;
- izbūvēt apvedceļu pa Krišjāņa Barona ielu Alūksnes pilsētā, tranzīta plūsmas novirzīšanai.

Definēto uzdevumu sasniegšanas rādītāji:

- uzņēmumu, kas nodarbojas ar kravu pārvadājumiem novadā, skaits;
- rekonstruēto autoceļu kopgarums km.

3.5. Atjaunojamās enerģijas ražošana

Vēl neapgūts un perspektīvs potenciāls ir alternatīvās enerģijas ražošana. Visā pasaulē jūtama enerģijas resursu samazināšanās, pienāks laiks, kad tradicionālās enerģijas veidi būs dārgi un mazpietiekoši, tāpēc svarīgi jau tagad saskatīt iespējamus virzienus alternatīvas enerģijas ražošanai. Šie enerģijas avoti ir ekoloģiski tīrāki, mazāk bīstami apkārtējai videi, nekā fosilais (nafta, ogles, dabasgāze) kurināmais. Fosilais kurināmais ir neatjaunojams, un tā krājumi neglābjami sarūk.

Ņemot vērā ģeogrāfisko stāvokli un klimatu, Alūksnes novadā attīstāmi tādi alternatīvās enerģijas ražošanas veidi kā biokurināmais, biogāze, hidroenerģija, kā papildus enerģijas avots - zemes siltuma enerģija.

Alūksnes novadā ir daudz ar krūmiem aizaugušu teritoriju, daudz lauksaimniecībā neizmantotu platību, kuras piemērotas atjaunojamo energoresursu kultūru audzēšanai.

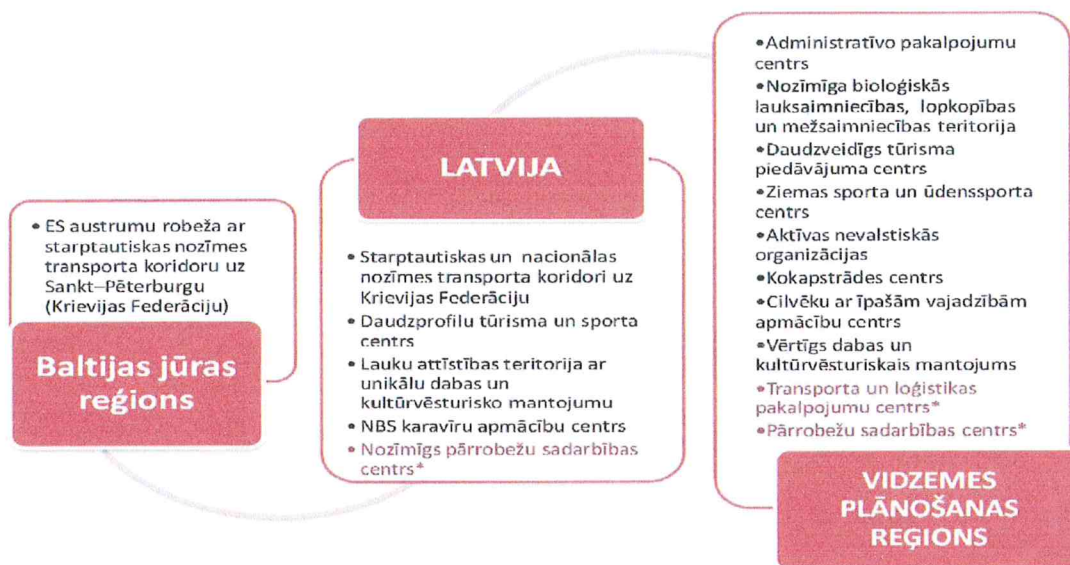
Stratēģiskie uzdevumi:

- atjaunojamās enerģijas veidu popularizēšana, realizējot pilotprojektus alternatīvās enerģijas izmantošanas jomā;
- atjaunojamās enerģijas ražotņu izveidošanas veicināšana;
- biomasas, kā atjaunojamā energoresursa, ražošana tajās lauksaimniecības zemēs, kuras ir mazāk labvēlīgas lauksaimniecības produkcijas ražošanai;
- privāto mežu īpašnieku kooperācijas veicināšana enerģētiskās koksnes ieguvē.

Definēto uzdevumu sasniegšanas rādītāji:

- ar atjaunojamo energoresursu audzēto kultūru aizņemtās platības (ha);
- ar alternatīvās enerģijas izmantošanu ierīkoto objektu skaits.

IV. Alūksnes novads telpiskā skatījumā

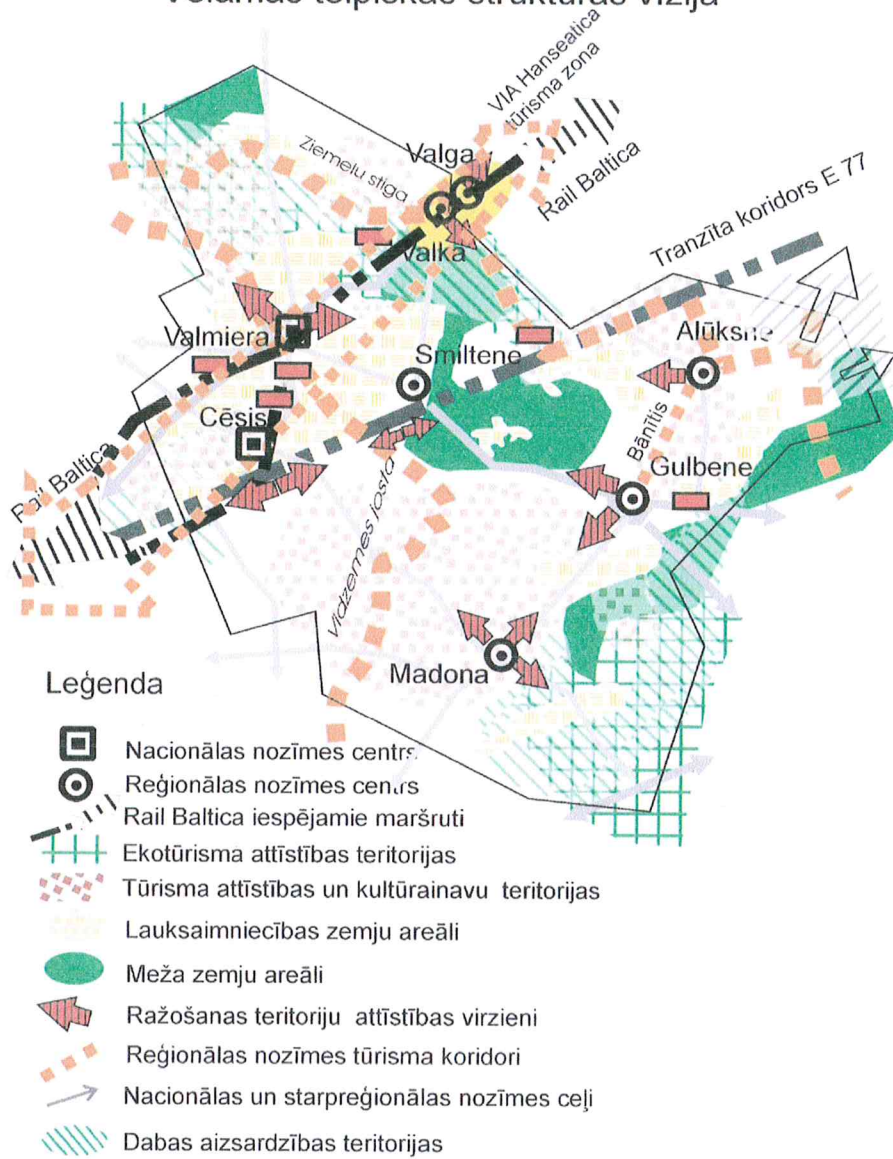
4.1. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

Telpiskās attīstības stratēģijas izstrādes mērķis ir iezīmēt teritorijas telpiskās struktūras attīstību, nodrošinot tās ilgtspējīgu dzīves vides, sociālo un ekonomisko attīstību Vidzemes plānošanas reģiona sastāvā.

Saskaņā ar Latvijas telpiskās attīstības perspektīvu Alūksnes novads – austrumu pierobežas novads ar dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju, ar lauku attīstības telpu, Alūksne - reģiona nozīmes attīstības centrs.

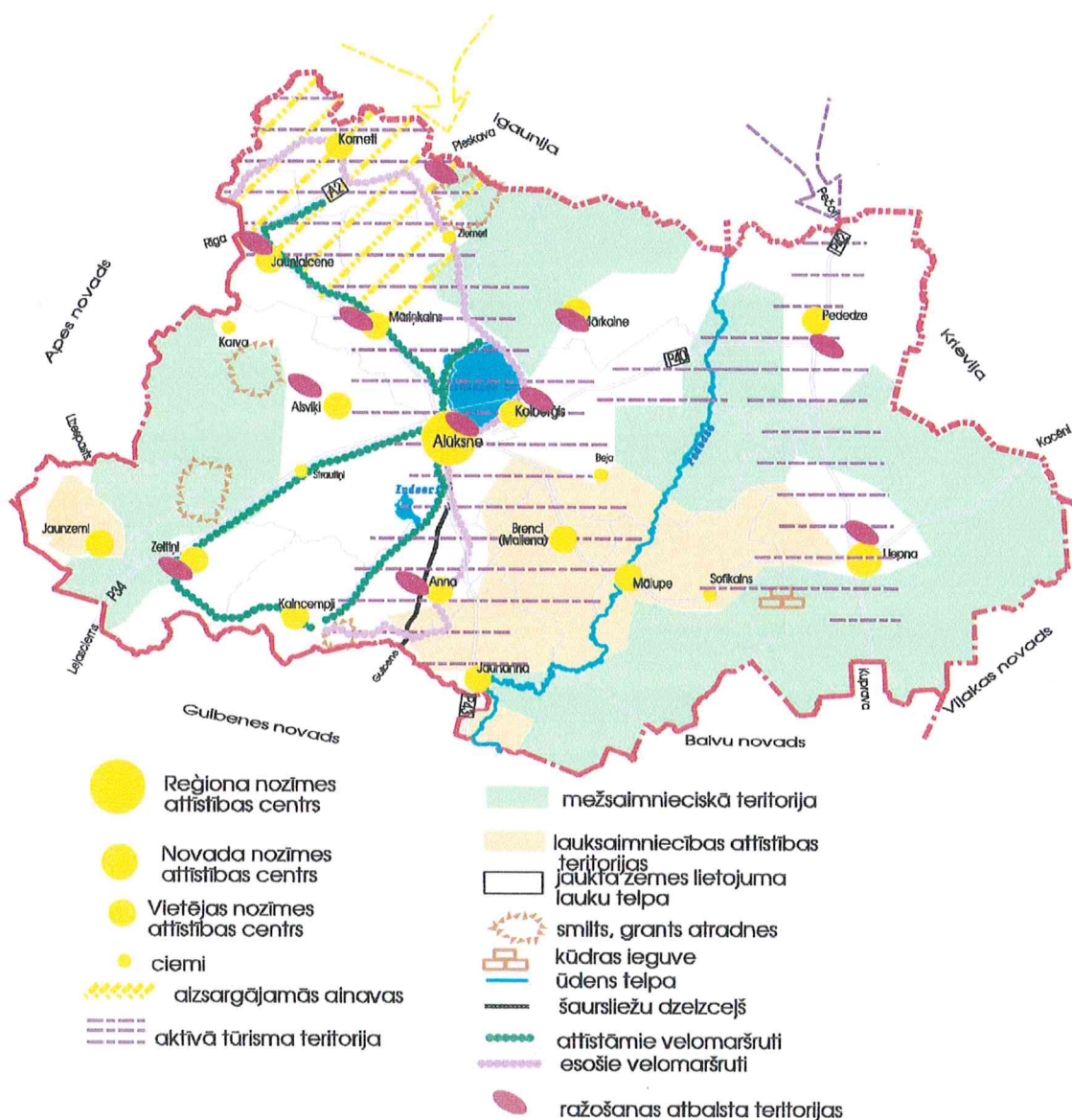
Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007-2027
Telpiskās attīstības perspektīva

Vēlamās telpiskās struktūras vīzija

1.2.attēls. Vēlamās telpiskās struktūras vīzija

4.2. NOVADA PERSPEKTĪVĀ TĒLPISKĀ STRUKTŪRA

5. attēls. Novada perspektīvā telpiskā struktūra.

Lai veicinātu lauku teritoriju ekonomisko attīstību, saglabātu un vairotu esošās dabas bagātības, izdalīti lauku teritoriju funkcionāli un telpiski svarīgākie areāli: lauksaimniecības attīstības teritorijas, jaukta zemes lietojuma lauku telpa, mežsaimnieciskās teritorijas, ražošanas atbalsta teritorijas, aizsargājamo ainavu un tūrisma teritorijas, kā arī tranzīta koridori.

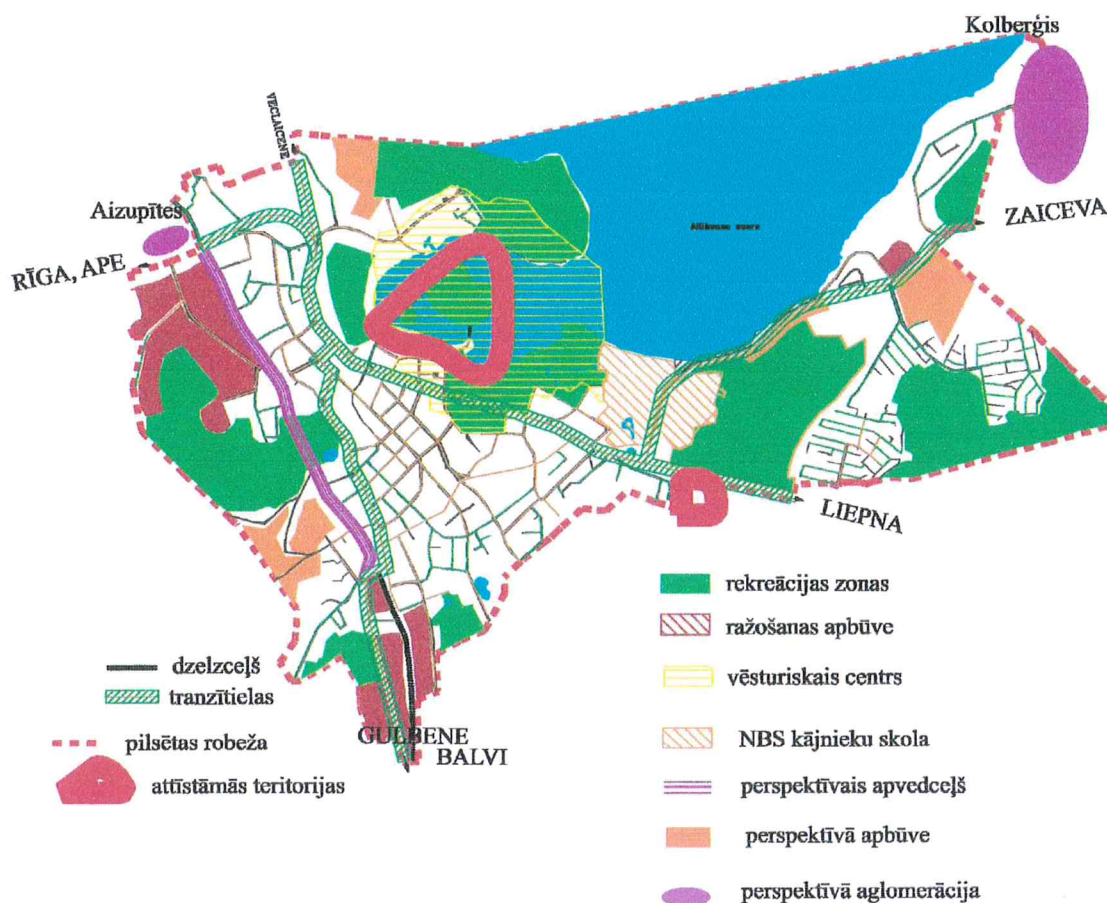
Lauksaimniecība tiek atbalstīta visā novada teritorijā, bet Attīstības stratēģijā akcentētas lauksaimniecībā attīstāmās teritorijas, kur prioritāte būs lauksaimnieciskā ražošana.

Alūksnes pilsētas telpiskās attīstības vīzija

Alūksnes pilsēta attīstās ciešā un savstarpēji izdevīgā sadarbībā ar apkārtējām teritorijām.

Alūksnes pilsētā nozīmīgākās attīstāmās teritorijas ir pilsētas vēsturiskais centrs, kas tiks veidots par vienojošu sociālo un kultūras vidi gan novada iedzīvotājiem, gan pilsētas viesiem, kā arī komercdarbības attīstībai, kā arī pie pilsētas robežas esošā „Mežinieku” biatlona trases teritorija, kas jāveido par sporta un aktīvās atpūtas vietu. Lai pilnvērtīgi varētu īstenot Alūksnes ezera malas piekrastes attīstības koncepciju, svarīgi nākotnē parka ielā esošo katlu māju pārcelt uz ražošanas zonu Rūpniecības ielā. Ražošanas un noliktavu teritorijas ir izvietojušās pilsētas nomalēs, kas arī perspektīvā attīstāmas, jo to novietojums atrodas blakus galvenajiem pilsētā ienākošajiem autoceļiem.

Latvijas nacionālajā plānā noteikts, ka, lai mazinātu transporta kaitīgo ietekmi uz pilsētu iedzīvotāju drošību un veselību, ir jāizbūvē apvedceļi pilsētām un apdzīvotām vietām, ko šķērso tranzīta plūsmas. Alūksnes pilsētai šāds apvedceļš paredzēts pa Krišjāņa Barona ielu. Pie Alūksnes pilsētas ir izveidojušies 2 ciemi – „Aizupītes” Alsviķu pagastā un „Kolbergis” Jaunalūksnes pagastā un nākotnē iespējama šo teritoriju saplūšana ar pilsētu.

6.attēls. Alūksnes pilsētas telpiskās attīstības vīzija

V. TELPISKĀS ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS

Teritorijas plānojums, balstoties uz ilgtermiņa stratēģiju, nosaka teritorijas izmantošanu.

Perspektīvās rūpniecības un loģistikas teritorijas

Par perspektīvām teritorijām no rūpniecības un loģistikas viedokļa ir uzskatāmas:

- jau esošo rūpniecības uzņēmumu teritorijas, paredzot iespējas, ja nepieciešams, tās paplašināt;
- esošā autoceļa Alūksne – Zaiceva tuvumā esošās teritorijas;
- bieži sastopamo derīgo izrakteņu esošās un perspektīvās atradnes atstājamas esošajās robežās, ja tiek iesniegti dokumenti par jaunas teritorijas atbilstību derīgo izrakteņu ieguvei, tās var paredzēt mežsaimnieciskajās, lauksaimnieciskajās vai jaukta tipa zemes izmantošanas teritorijās, ja neatstāj ietekmi uz esošo ainavu vai vidi. Noteikt katra karjera rekultivācijas veidu (ūdens krātuve, mežs, lauksaimniecības zeme).

Apdzīvotības koncentrēšana un galvenie apdzīvotības centri:

- apbūves teritorijas jāatstāj esošo ciemu un pilsētas robežās, atsevišķos gadījumos teritorijas plānojuma ietvaros esošās ciemu teritorijas var tikt samazinātas;
- Jaunannas ciemam jānosaka ciema statuss, savukārt Pededzes pagastā jāizvērtē daudzo ciema statusu lietderība;
- ilgtermiņa perspektīvā novadā ir nepieciešama apbūves koncentrēšanās un tās nepārtrauktība esošajās apbūves teritorijās;
- ciemu apbūves teritorijās jāizvieto ražošanas un tehniskās infrastruktūras objekti, kā arī jānodrošina dabas un apzaļumotās teritorijas;
- jānosaka ciemu teritorijās caurejošiem autoceļiem un ielām sarkanās līnijas;
- jāizslēdz jauktās apbūves teritorijas, to vietā nosakot vienu galveno izmantošanu un pietiekami elastīgi reglamentējot palīgizmantošanas veidus;
- jānosaka ierobežojumi novada nozīmes lauksaimniecības zemju transformācijai un citos izmantošanas veidos, kā arī zemes sadalīšanai, nosakot minimālā atdalāmā zemesgabala lielumu;
- lauksaimniecības zemēs jāsauglabā tradicionālo lauku sētu ainavu un izbūves princips, vienlaikus paredzot iespējas izvietot lauku videi raksturīgos ražošanas objektus, kā arī tūrisma un rekreācijas infrastruktūras elementus;
- mežsaimnieciskajās teritorijās jāparedz derīgo izrakteņu ieguve, medību tūrisma un dabas tūrisma attīstība, iespējama neliela mēroga lauksaimniecības, zivsaimniecības, amatniecības un dažādu pakalpojumu uzņēmumu veidošana;
- jānosaka zaļie koridori sugu migrācijai;
- jāizvērtē iespējamās riska teritorijas;
- jāparedz apkalpes infrastruktūras tīkla izveidošana ap reģionālas nozīmes ceļiem;
- jānosaka teritorijas, kas nepieciešamas pašvaldību funkciju veikšanai, tai skaitā nomas zemes;
- jāprecizē lauku telpas ar jauktu zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību izmantošana un jāattēlo atbilstoši attīstības perspektīvai;
- jāparedz veloceļu tīkls novadā;

- jāatspoguļo bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākos upju posmus;
- jānosaka iespējas teritorijas apmežošanai mazvērtīgajās lauksaimniecības zemēs, ar zemes kvalitātes novērtējumu mazāku par 25 ballēm un nogabala platību mazāku par 15 ha;
- jāizvērtē esošo ugunsdrošības krātuvju atbilstība ugunsdrošības pasākumu vajadzībām;
- jāparedz nosacījumi izvietot vienota stila afišu, informācijas stendu un norādes ciemu centros, pie veikaliem un autobusu pieturām, apstādījumu ierīkošanai;
- īpašuma sadalīšanas gadījumā jānosaka vienota minimālā jaunveidojamā kā arī paliekošā zemesgabala platība lauksaimnieciskajām, mežsaimnieciskajām teritorijām un apbūves zemēm.

Alūksnes pilsētas attīstība

- Alūksnes pilsētai nepieciešama ielu tīkla sakārtošana. Tā kā pilsētu šķērso tranzītielas, jādomā kā nodrošināt gājēju drošu pārvietošanos, īstenojot ielu un laukumu rekonstrukciju. Teritorijas plānojumā:
- jāplāno transporta plūsmas, paredzot optimālo telpisko risinājumu – jaunus apvedceļus, krustojumu un veloceliņu izbūve;
- jāizvērtē varianti par teritoriju rezervēšanu nākotnes attīstības vajadzībām ārpus pilsētas administratīvajām robežām vitāli svarīgu funkciju nodrošināšanai;
- jāattīsta ražošanas zonas pie pilsētā ienākošajām galvenajām maģistrālēm Tālavas, Rīgas un Pleskavas ielām;
- jāpārskata sarkanās līnijas dārzkopības sabiedrības masīvā esošajās ielās;
- jāpārskata ražošanas zonas atbilstība vai lietderība Jāņkalniņā, Parka ielā, Helēnas ielā (A/S „Latvenergo” ēka), Pils ielā (autobusu stāvlaukums). Jāizvērtē un jānosaka atbilstoša izmantošana teritorijām, kas patreizējā teritorijas plānojumā noteiktas kā neatbilstošas izmantošanas teritorijas.

VI. KOPSAVILKUMS

Alūksnes novadam ir jāveidojas kā aktīvam centram ar dažādām rekreācijas iespējām ar maksimāli lielu un daudzveidīgu pakalpojumu nodrošinājumu. Novada attālie lauku areāli attīstās, saprātīgi izmantojot esošo mazo vietējo centru iespējas un respektējot viensētas kā apdzīvoto vietu veidu un aktīvi iesaistot attīstībā esošos dabas resursus, aizsargājamus dabas un kultūrvēsturiskos objektus un teritorijas. Lauku teritoriju atdzīvināšanai jānotiek, saglabājot tradicionālās nozares, orientējot tās uz specializāciju un jaunu apakšnozaru, piemēram, ekoloģiskās lauksaimniecības, puķkopības u.c. specializāciju.

Sabiedriskā dzīve novadā ir jāveido plaša – vērsta uz dažādām sabiedrības grupām, ar nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju grupu aktivitātēm. Tam nepieciešamas izstāžu, kultūras, sporta zāles, sporta laukumi, sabiedrisko aktivitāšu centri, tirgus vietas un publiskie parki.

Nozīmīgai jāklūst sadarbībai ar kaimiņu pašvaldībām, kā arī ar Krieviju un Igauniju. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030. dokumentā noteikts, ka nepieciešams attīstīt jaunus starptautiskus sadarbības tīklus, lai gūtu labumu no citu valstu ekonomiskās izaugsmes. Kontakti, iekļaušanās starptautiskajā apritē, iespējas parādīt sevi vienlaikus rosina uzņēmējdarbības vidi, kā arī tiešā veidā rada vietējo uzņēmumu ienākumus un nodarbinātību.

Alūksnes novads – attīstīts pārrobežu centrs, kā triju valstu robežpunkts un Eiropas Savienības valstu un Krievijas robežvieta.

1.pielikums. Kritēriji apdzīvojuma centru līmeņiem

1. Vietējas nozīmes attīstības centros jānodrošina:

- bibliotēku pakalpojumu kopums;
- kultūrizglītības un mākslinieciskās jaunrades izpaušanās iespēju pakalpojums;
- kultūrvēsturiskā mantojuma pieejamība;
- kultūra un brīvā laika pieejamība;
- primārās veselības aprūpes pakalpojums;
- neatliekamā medicīniskā palīdzība;
- aprūpe mājās;
- sociālā darba pakalpojums;
- pirmsskolas izglītība;
- sākumskolas izglītība;
- pamatskolas izglītība;
- interešu izglītības pieejamība;
- darbs ar jaunatni;
- sporta pakalpojumi izglītības iestāžu sporta bāzēs;
- biznesa konsultants (lauku speciālists).

2. Novada nozīmes attīstības centrā jānodrošina:

- bibliotēku pakalpojumi;
- profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas izglītības pakalpojums;
- kultūras un brīvā laika pieejamība;
- primārās veselības aprūpes pakalpojums;
- zobārstniecības pakalpojums;
- ambulatorie veselības aprūpes pakalpojumi;
- bērnu pieskatīšanas pakalpojumi;

- motivācijas pasākumi;
- atbalsta pasākumi riska grupu klientiem;
- vispārējā vidējā un profesionālā izglītība;
- speciālā izglītība;
- profesionālās ievirzes sporta izglītība;
- pieaugušo formālā un neformālā izglītība;
- multifunkcionālie jauniešu centri;
- biznesa eksperts;
- biznesa dārzi (rada vidi).

3. Reģionālās nozīmes attīstības centrā jānodrošina:

- kultūras un brīvā laika pieejamība;
- bibliotēku pakalpojums;
- dienas stacionārā nodrošināta veselības aprūpe;
- steidzamās medicīniskās palīdzības punktā nodrošināta veselības aprūpe;
- stacionārais pakalpojums aprūpes slimnīcā un daudzprofilu slimnīcā;
- veselības veicināšanas aktivitātes;
- nakts patversme;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumi;
- pusceļa mājas;
- specializētās darbnīcas;
- tehniskie palīglīdzekļi vismaz izbraukumu veidā;
- atskurbtuves;
- pamatskolas un vispārējā vidējā izglītība valsts ģimnāzijās;
- reģionālas nozīmes sporta bāzes;
- biznesa inkubators (rada vidi).

2. pielikums. IZMANTOTIE DATU AVOTI UN LITERATŪRA

1. Latvijas Nacionālās attīstība plāns 2007.- 2013. gadam.
2. Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010. - 2013. gadam.
3. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030”.
4. Attīstības plānošanas sistēmas likums.
5. Teritorijas attīstības plānošanas likums.
6. Zemes politikas pamatnostādnes 2008.- 2014. gadam.
7. Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007.- 2016. gadam.
8. Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plāns 2007.-2013. gadam.
9. Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma.
10. Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007.-2027.
11. Alūksnes novada 16 administratīvo vienību teritorijas plānojumi.
12. Iedzīvotāju reģistra dati, www.pmlp.gov.lv.
13. Valsts zemes dienesta dati www.vzd.gov.lv.
14. Centrālās statistikas pārvaldes dati, www.csb.gov.lv.
15. Nodarbinātības valsts aģentūras dati, www.nva.lv.
16. Valsts reģionālās attīstības aģentūras dati, www.vraa.lv